

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Pásztor Mihály*

Cím: *Fizetéscsökkentés a városházán*

Forrás: *Magyar Hírlap*

M

1932. 10. 17.

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy 352.08

Hely

Idő "1932"

Személy

Helyszí

352.087.51 "1932"

Fizetéscsökkentés a városházán

Írta:
PÁSZTOR MIHÁLY

A köztisztviselők új fizetéscsökkentése, amilyen váratlanul jött, épp olyan elkeseredést váltott ki mindenütt. Erre az elkeseredésre aztán hiába argumentálnak azzal, hogy a képviselők fizetését is leszállították; meg hogy az angol király is leengedett a civillistáiban és Hoover meg pláne egy dollár elnöki fizetésért akarja szolgálni az Egyesült Államokat. Keserves vigasztalás az ilyen. Szegényedünk; egyre szegényebb lesz mindenki és elérkeztünk ahhoz az időhöz, amikor a szegénység már nem szégyen, csak baj.

A pesti városházán most számolgatják, hogy egy summában mit jelent az új fizetéscsökkentés? Mintán az adót duplájára emelték; a két első fizetéscsökkentés a főváros közigazgatási- és tanító-személyzeténél és a nyugdíjasoknál körülbelül 7 és 1/2 millió pengőre rúg. Hogyha ez állami tisztviselők, továbbá az állami és városi üzemek alkalmazottainak háromszoros fizetéscsökkentését is belekalkuláljuk: csupán Budapesten körülbelül 40 millió lesz az a summa, mennyivel az állami és városi alkalmazottak ezután kevesebbet költhetnek, mint eddig. Ennyivel kevesebb jut majd az iparnak és a kereskedelemnek.

Nem vigasztalás az sem, hogy a pesti városházán nem ez az első eset, hogy leszállítják a tisztviselők fizetését. Kétszáz esztendővel ezelőtt szabados Pest városának a házlartása olyan csunya kátyuba került, hogy nem maradt más megoldás a fizetés leszállításnál. Persze, abban az időben — ezelőtt kétszáz esztendővel — aránytalanul többek voltak Pesten a fizetések, mint ma. De hát mi volt akkor még Pest? Tudós Bél Mátyás megírja, hogy a mai Belváros helyén állott a köfállal körülkerített város, melyben sokkal több volt a sár-falu, vagy vályogból rakott ház, mint a téglá-épület. A város falát mely árok ölelte körül és Pestnek akkoriban még nem volt külvárosa. Szóval, akkoriban bizony még csak köfállal körülkerített falú volt Pest, ámbar Bél Mátyás azt mondja, hogy néhány nemes és arisztokrata is lakott itt, akik úri életet éltek és előkelőségük fényes ráragyogott a szegény városra. Ebben az időben már olyan rosszul ment Pestnek, hogy le kellett szállítani a tisztviselők fizetését. Igaz, hogy rosszul ment Budának is, mert Budán egyáltalában nem volt költőpénz a város ládájában; úgyhogy jóideig borral fizették a tisztviselőket. Mert bor hál' Istennek volt elegendő.

A régi pesti tisztviselők nem túlságosan örülhettek a fizetés-leszállításnak, de legalább megvolt az a vigasztalásuk, hogy a mellékes jövedelmekből pótolták a leszállított fizetést. A régi tisztviselőknek kétféle mellékjövödelmük volt: az *akcidenciák* és a *honoráriumok*. Honoráriumot kapott a szindikus, az ügyész; az akcidenciából részesegett minden városi tisztviselő és városi alkalmazott. A tanács tagok épúgy, mint a szolgák. Schmall Lajos, Budapest nagyérdemű levéltárosa kibogarászta, hogy kézbesítésért, oklevél, okmány, szerződés és egyéb hivatalos írás hitelesítéséért akcidenciát fizetelt az ügyes-bajos polgár. Minden írásbeli beadványért 12 krajcára. Ebből az irodai személyzetnek 9 krajcár, a szolgáknak 3 krajcár járt. A polgári jog megadása alkalmával a szolgák 14 krajcárt, kézbesítésért 2 krajcárt kaptak. A bizonyítványok és útlevelek után szedett díjakat a bíró kapta, mert ő kezelte a város pecsétjét. Ezenkívül a tanács tagok jóideig részvételi díjat, prezencmárkát is kaptak, ha résztvettek a tanácsülésen. Azután jelentékeny jövedelmet adott a bírságpénzekből való jövedelem. A régi tanácsurak észére vallott, hogy lehetőleg minden alperest pénzbüntetésre ítélték. A tanács csak ott ítélt botot, vagy börtönt, ahol pénz nem nézett ki. Pest városának akkoriban még nem volt polgármestere. A bíró kormányozta a várost. Utána jött rangban a városkapitány. A két nagy úrral együtt összesen 12 tagból állott a tanács. Az akci-

denciából a bíró mindjárt lefogta a maga részét, mihelyt leolvasta a pénzt a „fél”. A többi pénz belekerült a közös pixisbe, melynek Ráth-Pixe volt a rendes neve. Hónap vé-

gén aztán a tanács tagjai becsületesen elosztották a pixis tartalmát. Egyformán kapott belőle mindenki. A bíró még egyszer kapott.

1722 január elsején rendezték a városházán a fizetést és megszüntették a részvételi díjakat, mely addig a bírónak minden tanácsülés után egy tallért, a tanácsnokoknak pedig fél-fél tallért hozott. Attól fogva minden tanácsnok rendes fizetést kapott, 150 forintot egy évre. Ezenkívül kapott minden tanácsnok egy hízott disznót és havonként két akó sört. Mert sörfőzője is volt a városnak.

Tíz esztendeig vitte a nemes tanács ilyen fizetések mellett a város háztartását, akkor aztán beütött a krach. Le kellett szállítani a tisztviselők fizetését. Le is szállították. Csak a tanács tagok, a jegyző, meg a kancellisták fizetéséhez nem nyúltak hozzá. A szolgaszemélyzet bérével sokszor 4—6 hónapig is adós maradt a város. Szegény emberek csak esetről-esetre kaptak 2—3 forintot a hátralékos fizetésre, ha bírságpénzekből elegendő summa folyt be. Ezért a nagy fizetésért valószínűleg nem nagyon erőltették magukat sem agyilag, sem fizikailag. A hivatalos óra különben délelőtt 8-tól 11-ig tartott. Ügylátszik, a nemes tanács tizenegykor elment sörözni és sörözött egészen addig, amíg a belvárosi templom tornyában delet

nem harangoztak. A sörözés alkalmával beszélték meg a szenátor urak az előkeelő polgárokkal a világ folyását. Délután két óra-kor aztán a tisztviselők megint bementek a városházára és ott töltötték az időt ötig.

Igy festett a régi Pest és így élt a tisztikar a leszállított fizetés mellett egészen a XVIII. század közepéig. Addig az új tanácsnokok az első esztendőben még fizetést se kaptak, 1755 decemberétől kezdve azonban megváltozott minden. A nemes tanács kimondta, hogy „minekutána a város olyan kedvező állapotba jutott, hogy adósságait mind le-törlesztette, minek következtében a tisztvi-selőket is rendszeren fizetheti: ennél fogva a tanács megszünteti az eddigi szokást, hogy a tanácsnokok első évi fizetését temetési költ-ségre visszatartja. Kimondja, hogy az eddig visszatartott fizetések azonnal kifizetendők azoknak, akik azt kívánják; ellenben azoké, akik a hátralékot felvenni nem akarják: ha-láluk után az örökösöknek fog kiadatni“.

József császár idejében, 1787-ben bár 600 forint volt a pesti bíró évi fizetése. Ugyan-annyi, mint a polgármesteré. Szóval, minden hónapban 50—50 forint fi-ést kaptak. A városkapitánynak csak 500 forint évi fi-ze-tés járt. Annyi, mint a város pennájának: a főjegyzőnek. A tanácsnokoknak ellenben fe-jenkint csak 400 forint dukált. A számvevő is 400 forintot kapott. Az aljegyző és fogal-mazó csak 300—300-at. Míg az ügyésznek 200 pengő forinttal kellett megelégednie. Bezzeg 1848-ban már a város is jobban megemberelte magát a tisztviselőkkel szem-ben. 48-ban már a bíró és polgármester 800—800 pengő forint évi fizetést kaptak. Az alpolgármester pedig 700-at. A tanácsno-kok, meg a főjegyző fejenkint 600—600-at. Mai szemmel nézve, ez sem nagy pénz, de úgylátszik, hogy a régiék megélték belőle. Sőt, egyik-másik még félre is rakott.

Különben József császár idejében is vé-gigélték a tisztviselők egy fizetés-leszállítást. A török háború sok pénzbe került; az adó-ból, vámból nem telt elég a kiadásokra, úgy, hogy akkor is a tisztviselők salláriumához nyultak a hatalmasok. 1788 októberében tör-tént a nagy eset. A 300 forintról 600 forintig való fizetéseket 5%-kal; ezerig 7-tel; két-ezerig 10-zel; négyezerig 12-vel; azonfelül pedig 15%-kal redukálták a tisztviselők já-randóságát. Novemberben kivetették a föl-emelt adót, amelyet röviden *hadiuzsorának* mondtak az akkoriak, mint a *Magyar Kurir*-ban olvassuk. Ennek a hadiuzsorának meg-lehelősen magas a kulcsa. A házadót például ötven százalékkal emelték és az adómentes létminimum évi 1000 forint jövedelem volt. Két álló esztendeig vaskézzel hajtották be ezt az adót mindennemű vagyon és jövede-lem után. Vajjon milyen hosszú életű lesz a mi külön adónk?!